

NEJMENŠÍ BREHM LITERÁRNÍ ČILI PŘÍRODOPIS KNIŽNÍHO PTACTVA

Rozlehlé pevniny národního písemnictví oživeny jsou mnoha druhy ptáčků. Tito tvorové se liší navzájem pokud běží o hlas, peří i drápek. Někteří z nich jsou dobří zpěváčkové, někteří jenom štěbetají. Jest pak zvyk, že exempláře dobře vybarvené bývají hájeny zvláštními institucemi (spolky, akademii, bývalými politickými stranami) a že opět jiní zpěváci (nepožívající žádné ochrany) se mohou beztrestně lapati, pronásledovati a loviti.

Přirozené ustrojení a jednotliví orgánové, jako jsou srdce, žlázy bez vývodu, mozek a podobně — jakož dále i způsob života, potrava, nápoje a měrou nemalou i hnízdo, rozrůznily literární ptáčky tak velice, že často druh druhu ani nepozná. Pozorovatelé praví, že nejsou řídcí případové, kdy dva hrubozobí samci se navzájem div div neuklovali. Povaha řečených ptáčků je tedy od přírody bojovná, ale v soukromí si vedou vesměs mírně a leckterý zobe z ruky.

Pokud jde o rozšíření, vyskytují se obecně tyto druhy:

Citovec družný (lyricus social.). Citovec pohlavní (lyricus erot.). Není mezi nimi přesné hranice. Těla jsou zavalitého, na temeni hlavičky mívají husté peří. — Brehm však popisuje i citovce těla protáhlého, který je na hlavě ozdoben chmýřím.

Citovci se živí vesměs hrozny, listem tabákovým a špatně odpočítanými zrněčky, která jim tu a tam zasypává (nakládá) zasypavatel (nakladatel).

Vedle druhů již vyjmenovaných je po českých vískách a městech hojně rozšířen druh řečivedů nevázaných (epicus prosaic.). Jsou to ptáčci těla válcovitého (obrtlíkovitého) a rozeklaných zobáčků. Řečivedové s oblibou napodobují hlasy, které zaslechli. Jednou jsou to hlasy domova, podruhé hlasy ptáčků cizokrajných. Jejich vlastní hlas a vývoj jejich povahy není dosud ustálen.

Daleko nejčastěji se ve všech končinách literárních setkáváme s ptáčkem, který se nazývá písmozob či čtenářík milý. Je to ptáče — jak již jeho jméno naznačuje — miloučké, ale rozmarné a lze je těžko uspokojit. Miluje hutné, dobré zrno, vyhýbá se plevám a mnohdy nad nimi s velikou nevolí pípá. Jsou však mezi čtenáříky jakési čeledi, které požívají potravu pochybnou. Některé tak činí beze škody, jiné berou z té příčiny úhonu a krní.

V kratičkém výčtu nelze vyčerpat všechny podčeledi písmozobů, nicméně stůjte zde aspoň nejušlechtilejší: čtenářík duchoslávek, milec jazykatý a trpělka takzvaná svatá.

K čeledi méně oblíbených patří vyběráček nakukaný a přeletavka stránkohonivá.